

LIKUTÉ SZICHOT

לקוטי שיחות

A LUBAVICSI REBBE,
MENÁCHEM M. SCHNEERSON

beszédeinek gyűjteménye

Ki tiszá hetiszakasz

Próba kiadás

Chábád Lubavics Nevelési és Oktatási Egyesület

2018

5778

Fordította
Kovács Jichak rabbinövendék
Köves Slomó rabbi

Lektorálta
Oberlander Báruch rabbi
Köves Slomó rabbi

© Chábád Lubavics Egyesület
2018

19. szám

Kiadó: Chábád Lubavics Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület
1052 Budapest, Károly krt. 20.
Telefon/fax: (36 1) 267-5746
info@zsido.com
www.zsido.com

ISBN 978-963-7533-57-0

Megjegyzés

A főszövegben a szögletes zárójellel jelölt vagy a kisebb betűvel szedett szöveg a fordító kiegészítése.

A számmal jelölt lábjegyzetek az eredeti jiddis kiadás tükröfordításai, a betűvel jelöltek az angol fordításokban lévő lábjegyzetek, illetve a magyar fordítók és lektorok kiegészítései.

Ki tiszá

Tsuvá magunkért – egymásért

I.

Fél sékel: „tüzes érme” – lelkesedés és alázat

Hogyan lehet a lélek bűnét egy félsékellel megváltani?

1. Az „Ezt adja mindenki, aki átmege a számláláson: fél sékelt...” vers^a részlethez a Jeruzsálemi Talmud¹, Méir rabbi következő kommentárját idézi: az áldott Örökkévaló vett egy tüzes érmét a szentség trónja alól (*kiszé hákávod*), megmutatta Mózesnek, és azt mondta neki, „ezt kell, hogy adják” – „olyat mint ez.” Mózes ugyanis eltanácstalanodott a fél sékelt illetően, Isten ezért megmutatta azt neki.^b

Toszáfot kifejti a *Chulin* traktátusában,² hogy Mózes valójában nem a fél sékel jelentését illetően bizonytalanodott el, hanem az azzal kapcsolatos isteni kondíció ejtette gondolkodóba: „adja ki ki lelke váltságdíját”:^c Hogyan is lehetne pénzzel kiváltani a lelkünket, ha közben tudjuk, hogy „Bört bőrért, és mindenét, amiye az embernek van, oda adja életért”³ – és még ebben az esetben „sem adhat eleget az illető”!^d

A *Toszáfot* fenti magyarázata azonban továbbra is nyitva hagyja a kérdést: Mó-

zesnek a lelke megváltására vonatkozó kérdését miként válaszolta meg Isten azzal, hogy egy tüzes érmét mutatott neki a szentség trónja alól?

A dicsőség trónjának tüzes érméje

2. Ennek megértéséhez először a „dicsőség trónja alól vett tüzes érme” jelentését kell tisztáznunk, ezen kép ugyanis három aspektust is tartalmaz:

- a) az érmét,
- b) a tüzet,
- c) a dicsőség trónját.

A pénzérmé – konvertibilis fizető eszköz

Érme: a Talmud⁴ úgy határozza meg az pénzérmét, mint egy biztos árfolyamú konvertibilis fizető eszköz.

Ebben ragadható meg a különbség a pénzérmé és a pénzértékű barter között. A különböző árucikkek értékének a megbecslésével kapcsolatban lehetnek különbségek, mivel azok számára, akiknek nagyobb szükségük van egy adott

^a 2Mózes 30:13.

¹ *Skálím* 1:4. [Lásd még Rási a 2Mózes 30:13-hoz.]

^b Lásd még korábbról, *Trumá* 3. bekezdés vége; *Tecáve* 6. bekezdés és ott a lábjegyzetek.

² *Chulin* 42a., *Zot háchájá* kezdőszavakkal.

^c 2Mózes 30:12.

³ *Jób* 2:4. [Lásd még korábbról, *Trumá* jj lábjegyzet.]

⁴ Midrás *Bámidbár rábá* 12:3. Lásd még *Midrás Tánchumá*, *Tiszá* 10-11.

⁴ *Bává möciá* 44a.

árucikkre, az adott dolog értékesebb, míg azok számára, akik kevésbé tartanak rá igényt, kisebb értéket jelent, és bizonyosan vannak olyanok is, akiknek pedig semmi szüksége sincs rájuk. A pénzérme ezzel szemben, már közös alapot képező fizető eszköz, mert annak előre meghatározott értéke van, amely mindenkire nézve egyenlő.

A tűz mindig felfelé tör

Tűz: Van egy jól ismert különbség a tűz és a létezés összetevőit alkotó másik három elem között:^e A többi elem mozgása lefelé irányul. Igaz, a szél mozgása nem konkrétan lefelé irányuló, de statikus állapotban, marad megszokott helyén, az alacsonyabb szférákban – „Isten szelleme pedig lebegett a vizek színe fölött”^f – és ott is maradt. A tűz ezzel szemben, saját elemi természetéből fakadóan tör mindig felfelé, olyannyira, hogy mindenféle fortély és praktika szükséges ahhoz, hogy lángjait lent tudjuk tartani, hogy lent is élvezhessük fényét.⁵

A Trón, ami egyszerre eltakar és tiszteletet parancsol

Dicsőség trónja: ennek a szimbólumnak két része van: a) trón; és b) dicsőség.

A trón szó héberül כִּסֵּא (*kiszé*), amely

pedig a כִּסֵּי (*kiszuj*)-ra utal, amelynek a jelentése fedés, takarás, mint az már számos helyen kifejtésre került.

A dicsőség (*kávod*) toldaléka arra utal, hogy a trón dicsőséget von maga után. Példának okáért, amikor egy király ül a trónján, dicsősége fokozott mértékben nyilvánul meg.

Első látásra úgy tűnhet, hogy ezen két aspektus egymásnak ellentmondó. Hiszen a dicsőséget, vagy a tiszteletet a kinyilatkoztatásnak hatása váltja ki. Amikor egy király kinyilvánítja hatalmát, mindenki megrémül körülötte, s ezáltal tiszteletet mutatnak irányába, ám amikor nem nyilvánul meg, hanem elrejteti magát, nyilván nem ébreszt az előzőhöz hasonló érzéseket. Akkor mégis miként lehet ezt a két egymásnak ellentmondó tartalmú kifejezést együtt használni?

A válasz erre a kérdésre abban a magyarázatban rejlik, amelyet a Mágid⁶ tanításaiban találunk: Ha az isteni fény annak teljes intenzitásában ragyogna, akkor azt a teremtmények nem lennének képesek befogadni; éppen ezért szükséges az isteni fény takarása, elrejtése. Ebben az esetben nem teljes takarásról beszélünk, hanem csak azon intenzitás takarásáról, amely ellehetetleníti a teremtmé-

^e Az elemek kifejezés jelen esetben nem annak szűk, anyagokat lefedő értelmezési tartományát jelzi, hanem annak kiterjesztett értelmét, a négy alapelemet, a tüzet, levegőt, vizet és a földet, „amelyekből az Örökkévaló teremtette a világot” (Midrás *Bámidbár rábá* 14:12.; *Zohár* 2:24a.; Maimonidész, *A Tóra alapjainak szabályai*, 3. fejezet vége és 4. fejezet).

^f *1Mózes* 1:1.

⁵ Lásd *Tánjá* 19. fejezet. Midrás *Bámidbár rábá* 14:12. [Lásd még Maimonidész, *A Tóra alapjainak szabályai* 3:10. és 4:2., *A tévelygők útmutatója* 1:72. és 2:30].

⁶ *Or Torá*, *Brésit* 2. bekezdés. Lásd még *Torá or*, *Brésit* 1b. oldal.

nyek számára az isteni fény befogadását.⁸ Ezen takarás következtében tehát visszamarad a fénynek egy bizonyos manifesztációja, amely azonban olyan mértékű, hogy a teremtmények is képesek befogadni, így az megvilágosítja őket, hogy Istent dicsőítsék.

Ezek alapján már érthetővé válik a trónszék jelentése annak egyszerű értelmezési síkján. A szék egy ülő alkalmatlanság, tehát használatakor alacsonyabb pozícióba kerülünk. Amikor állunk magasabb szinten vagyunk, üléskor pedig alacsonyabbra ereszkedünk. Ebből tisztán kiviláglik, hogy a dicsőség trónja azt jelzi, amikor Isten takarja és összehúzza magát, mintegy leereszkedve ezáltal teremtményeihez.^h

Ezen interpretációt már a héber trón szó כִּסֵּא (*kiszé*) utolsó betűiben is felleljük utalás formájában – ez a א-כִּס (*kész álef*):ⁱ az א (*álef*), amely az אֵין סוּף (*én szof*) fényét, az áldott végtelenét, a világ-egyetem uráét אֱלוֹפּוֹ שֶׁל עוֹלָם (*álufo sel olám*) jelzi – a trón takarásában van כִּס (*kész*), ezáltal pedig megnyilvánult formát ölthet a teremtmények számára.

Ezek alapján pedig már érthetővé válik a כִּסֵּא הַכְּבוֹד (*kiszé hákávod*) jelentése: ez az Örökkévaló és teremtményei közti

kapcsolat, az *éjn szof* fényének kezdeti manifesztációja a teremtményekben. (Ez már azon jól ismert előtétben is feltűnik utalás formájában, hogy a dicsőség trónja a *Briá* világában van, amit עוֹלָם הַכִּסֵּא (*olám hákiszé*)-nek is hívunk, a trón világának.^j

Az isten iránti sóvárgás és alázat

3. A dicsőség trónjának a manifesztációja két ellentétes reakciót vált ki a teremtményekből: *ráco* – sóvárgás és *sov* – viszsztatérés.^k

Ráco (sóvárgás): amikor a teremtmények érzékelik az istenség csodálatos nagyságát, amit ők akár értelmi, akár a szív érzéseinek az edényei részéről képtelenek befogadni, nos ez felébreszti bennük a *ráco* sóvárgását – az iránti vágyakozást, hogy túlnőjenek saját határaiton és korlátjaikon, az istenségben való eggyé válást sóvárogva.^l

Egy olyan spirituális szint, amely meghaladja a dicsőség trónját, már nem képes kiváltani a sóvárgást, ugyanis az már olyannyira egy elvonatkoztatott magasabb szint, hogy az még arra sem alkalmas, hogy az adott minőség csodálatosságát éreztesse.

Sov (visszahúzóadás): „A szent, legyen

⁸ Az utalás itt a *cimcum* elvére vonatkozik (részletesen kifejtve a *Mystical Concepts in Chassidism* 2. fejezetében).

^h Lásd *Torá or, Mispátim* 77a. oldal; *Derech micvotéah, Tfilá* kezdőszóval, 256. oldal.

ⁱ A כִּס (*kész*) szó takarást és trónt is jelent egyúttal.

^j Lásd *Tánjá* 39. fejezet. „Dicsőség trónja, magaságban levő kezdettől fogva” (*Jeremiás* 17:12.), tehát ez az alapja minden ezt követő teremtésnek (*Zohár* 1:113a.). A *Briá* világa az, ahol a teremtés

(*briá*) manifesztált formát ölt, itt különülnek el először érzékelhető módon a véges és korlátolt teremtmények az istenségtől; lásd *Mystical Concepts of Chassidism*, 5. fejezet, *Briá* kezdőszóval.

^k *Ráco* *vösov* – vágyakozás és visszahúzóadás (*Jechezkél* 1:14.; lásd még *Széfer jöcirá* 1:8.), az Isten-szolgálat két szintjét kijelölve, amint az a szöveg következő bekezdésében nyer kifejtést. Lásd még *Igeret hákodes*, 1. fejezet, 30. lábjegyzet.

^l Lásd *Tánjá*, 50. fejezet.

áldott, hajlékot kívánt az alsó materiális világokban.^m Isten éppen ezért, a dicsőség trónja által takarta el magát, hogy leereszkedjen teremtményeihez.

Az isteni szándéknak és akaratnak ezen tudatosítása idézi elő a *sov* válaszát – azaz hogy a *kábálát ol*, alázat állapotában legyünk, szóról-szóra megőrizve a Tóráét és a parancsolatokat, itt, az alacsonyabb fizikai világban.

A *ráco* és a *sov* – tűz és érme

4. A *ráco* és a *sov* állapotai a „tűz” és a „pénzérme” szimbólumaiban jelennek meg.

A *rácot* a tűz jeleníti meg, aminek a természete a folytonos felfelé való sóvárgás: a felemelkedésre való törekvés, vágyakozás. A *sovot* az érme szimbolizálja – egy alapként szolgáló fizetőeszköz, amely mindenki számára azonos értékkel bír.

A szubjektív vágyakozás és az objektív alázat

Az alapvető különbség a *ráco* és a *sov* között a következő: a *ráco* hangulata az ember szubjektív érzéseiben gyökeredzik. Az isteni fantasztikumát érzékelve, amely túl nő az emberi képességen, és elérhetetlen azok számára, a *kálot hánefes* (lélek sóvárgása) érzését ébreszti fel, a lélek erős vágyakozását, elvágyódását. Ennek nyilván különböző intenzitású megnyilvánulásai léteznek, ugyanis ezen sóvárgás és óhaj intenzitása, mindig az egyén szintjén múlik, nevezetesen azon, hogy mennyire képes saját akaratából,

értelméből és érzéseiből fakadóan megérteni és érzékelni az isteniség felsőbbségét és fantasztikumát.

A *sov* Isten-szolgálatában azonban nem azon múlik, hogy az illető milyen mértékben képes belátni az istenség magasztosságát és emelkedettségét saját korlátosságához viszonyítva, hanem csakis azon, hogy képes elfogadni az isteni uralom igáját. Azon alázattal teli elhatározásban, hogy végrehajtsa az isteni akaratot. Így ez minden emberben egyenlő mértékben van jelen.

A konvertibilis pénz és a konvertibilis alázat

Létezik egy másik utalás az érme és a *sov* Isten szolgálatában közti kapcsolat mélységére vonatkozólag: Az érme szó héberül **מַטְבֵּעַ** (*mátbéá*), amely pedig a **טֵבַע** (*tevá* – természet) szóval rokon.

A *mátbéá* kifejezés ezen két interpretációi kapcsolódnak egymáshoz. Az a tény, hogy az érme a közös alapként elfogadott fizetőeszköz, aminek meghatározott értéke van, éppen abból fakad, hogy értéke független az azt használó egyén szubjektív érzésétől. Ez ugyanis az érme saját természete, az érme anyagának, karakterének a hatása. Ebből fakad tehát, hogy ugyanazt az értéket képviseli megannyi ember számára, akik máskülönben lehet, hogy minden másban eltérő véleményen vannak. Ezek alapján már érthetővé válik a *sov* és a *kábálát ol* mögött meghúzódó eszmeiség, amelyek mindenkire nézve azonosak, és amelyek azon felismerésből fakadnak, hogy az

^m *Midrás Tánchumá*, Nászo 16. Lásd *Tánjá* 36. fejezet.

Örökkévaló hajlékot akart magének az alsóbb valóságokban – a világban, a fizikaiságban és a természetben.

A tűz érméjének spirituális képlete: lelkesedéssel teli *kábálát ol*

5. A végső szándék azonban az, hogy elérjük a „tűzből való érme” szintjét – az érme és a tűz egységének a megvalósulását.

Az emberi természet sajátossága, hogy amikor egy bizonyos tett megcselekvését saját érzéseink motiválnak, azt mindig lelkesedéssel, odaadással hajtjuk végre. (Ez a másik oka annak, hogy a *rácot* a tűzzel szimbolizáljuk, a tűzben megjelenő vitalitás és hevesség okán.) Ezzel szemben az, amit alázattal, *kábálát ol* által vezérelve cselekszünk meg, híján van a lángoló energiának és vitalitásnak.⁷

A cél azonban az, hogy az „érme” „tüzes” legyen. Azaz, hogy a két dolog egyszerre valósuljon meg. Az alázat – általános természete dacára – teli legyen lelkesedéssel. A lelkesedés ne csak az általa kívánt dolgokban, hanem az Örökkévaló akaratában, és az azt magára vevő alázatban jelenjen meg.

A „tűz érméjének” istenszolgálat

6. Miként érhető el ezen ellentétes minőségek harmonikus ötvözése?

Ez valami olyan, ami valóban túlmutat az emberi képességen. Mindazon által a teremtményekben megnyilvánuló Isteni

kinyilatkoztatás által mégis lehetségesé válik, hiszen „Ő egyszerre egymással ellentétes dolgokat hordoz magában.”ⁿ

Ezt jelenti tehát a „tűz érméje a dicsőség trónja alól”. A tüzes érme a dicsőség trónja alól származik, amely a teremtményekben megjelenő isteni manifesztáció legfelsőbb szintjét szimbolizálja, mint az már feljebb kifejtésre került.

Izrael lelkeinek az aspektusából megközelítve, a *kiszé hákávod* a lélek esszenciáját jeleníti meg, amely a dicsőség trónja alól pattant ki,^o s amelyben ott lakozik a teremtmény szikrája.⁸ Ez a szint teszi lehetővé a „tűz érméjének” az Isten-szolgálatát.

***Ráco* és *sov* összehangolása: teljes spirituális megtisztulás**

7. Fentiek alapján már érthetővé válik, hogy miként tudta az a tény, hogy az „Örökkévaló megmutatta neki a tüzes érmét a dicsőség trónja alól” eloszlatni Mózes kétségét, Izrael lelkeinek a megválthatóságát illetően.

A vétkek és a hibák – még az arany borjú vétké is – a léleknek csakis a külső, megnyilvánult elemeire képes hatással lenni. A lélek esszenciája ezzel szemben mindig sértetlen marad, „és hűséges az Örökkévalóhoz, még a vétkezés elkövetésének a pillanatában is.”⁹

A tűz érméjének az Isten-szolgálat tehát, amely a *rác*nak és a *sov*nak az összehangolása – amelynek forrása, a lé-

⁷ Lásd még *Likuté szichot*, 2. kötet, *Szukkot* 426. oldaltól.

ⁿ Lásd még korábbról, *Tecáve* 11. bekezdés.

^o Lásd még korábbról, *Jitro* o lábjegyzet.

⁸ *Éc chájim*, *Sáár drusé celem*, 1. fejezet; idézi a *Likuté szichot*, *Röe* 27a. oldal.

⁹ *Tánjá* 24. fejezet vége.

lek esszenciája, a „dicsőség trónja alatt” van – egyfajta jóvátételként hat, azaz megtisztulásként, még a külső szintekre nézve is; eltávolítva azzal a vétek minden szeplőjét, eljuttatván abba az állapotba, amelyben még a vétek előtt volt.¹⁰

A fél-sékel Isten-szolgálat

8. A fél-sékel elv ezen magyarázatának a kontextusában, érthetővé válik néhány rá vonatkozó törvény is:

Az esszencia szintjén mindenki egyenlő

a) A törvény megköveteli, hogy „a gazdag ne adjon többet és a szegény ne adjon kevesebbet a fél sékelnél.”^p Azonban felmerül a kérdés, hogy ha valaki gazdag, számára miért nem megengedett, hogy akár többel is hozzá járulhasson? Sőt, tudjuk, hogy a fél-sékeleket közösségi áldozatok vásárlására használták fel,^q és az áldozatok kapcsán általánosan a törvény kimondja, hogy „ha a gazdag a szegény hozzájárulását mutatta be, akkor valójában nem teljesítette kötelezettségét”;¹¹ ennek tükrében pedig különösen nem világos, hogy a gazdag miért nem járulhatott hozzá többel?

A fentiek alapján megérthetjük a választ erre a kérdésre: A gazdag és a szegény közti különbség csak a külsősé-

gek szintjén létezik. Azonban amikor túllépünk ezen külső jegyeken, s csak azok esszenciáira összpontosítunk, akkor megértjük, hogy „minden lélek egyenlő, és mindegyiknek egyetlen Atyja van...”¹² ugyanis azon Isten-szolgálatot tekintve, amely az esszenciánkhoz kapcsolódik, mindenki egyenlő.

Az esszencia egyenlőségét a konvertibilis pénz szimbolizálja

b) A fél-sékel hozzájárulását valódi pénzzel kellett, hogy végre hajtsák, nem csupán annak a megfelelőjével.¹³ Ennek az az oka, hogy a lélek esszenciájához kapcsolódó Isten-szolgálatnak – amelyben nincs különbözőség – kifejezetten pénzen keresztül kell megtörténnie, egy mindenki számára konvertibilis pénzérme által, amely szempontjából mindenki egyenlő.

A fél sékel és a zsidó nép egysége

c) A fél-sékeleket csak közösségi áldozatok vásárlására használták, egyéniekre nem.¹⁴ Az egyéni áldozatok közt különbségek vannak, így ha pl. a gazdag a szegény áldozatát mutatja be, azzal még nem tett eleget kötelességének. A közösségi áldozatok a zsidó nép átfogó egészét, egységét képviselik, az összes zsidót együttesen amint egy kollektív egységet alkotnak.^r

¹⁰ *Igeret hátsuvá* 2. fejezet.

^p *2Mózes* 30:15.

^q Lásd még korábban, *Trumá* 4. bekezdés.

¹¹ *Nögáim* 14:12. [*Jomá* 41a-b.]

¹² *Tánjá* 32. fejezet.

¹³ *Böchorot* 49b.

¹⁴ Lásd még korábban, *Trumá* 4. bekezdés.

^r *Möchlita döRásbi* a *2Mózes* 19:6-hoz („Olyanok, mint egy test és egy lélek... Ha egyiket éri valami, mindkettő megérzi azt...”); Jeruzsálemi Talmud, *Nödárim* 9:4.; *Midrás Vájikrá rábá* 4:6.; *Zohár* 3:122a. Lásd *Igeret hákodes*, 22. fejezet vége; *Derrech micvotéhá*, *Áhávát Jiszrael* kezdő szóval, 2. fejezet; *Likuté szichot*, 1. kötet, *Noách* 6. bekezdés. Lásd még később, oo lábjegyzet.

A miskán alapzata a fél sékelek

d) A *miskánt* illetően a fél-sékeleket csak az alapzat megépítéséhez használták fel, s nem a deszkákhoz vagy a függönyökhöz.⁵ A deszkákhoz és a függönyökhöz ugyanis mindenki egyéni bőkezősége függvényében járulhatott hozzá, mivel a deszkák és a függönyök a külsődleges tulajdonságokhoz, minőségekhez kapcsolódnak, amelyek már az egyéni különbségeket^t szimbolizálják. Nem így a *miskán* alapzatát illetően, amely az Isten-szolgalatban a *kábálát ol* aspektusát jeleníti meg.¹⁵

A fél sékel mai formája: a *cödáká*

9. A Szentély pusztulása után a *cödáká* vette át a fél-sékel szerepét.¹⁶ A *cödáká* adakozására a legmegfeleleőbb alkalom minden reggel az ima előtt van,^u amint

azt Bölcseink is mondták: „adjon egy érmét a szegénynek és az után kezdjen imádkozni.”¹⁷

Az ima és a *cödaka* közti kapcsolat az alábbiakban ragadható meg:

(a) Az imát a napi áldozatok bemutatásának a pótlására rendelték el,¹⁸ amely áldozatok közösségi áldozatok voltak. Csakúgy, mint ahogy a fél sékelekből is közösségi áldozatokat hoztak.

(b) Az ima az egész napos Isten-szolgalatnak képezi az alapját (tekintve, hogy ez a legelső megnyilvánulása egész napos Isten-szolgalatunknak).^v Az ember egészét magával ragadja, egészen addig a pontig, amit a *Szifré* úgy hív, hogy a „lélek kitörése.”^w Ebből következően pedig világos, hogy a *cödáká*, amely magában foglalja „az egész élő lelket...lelkének életét...”¹⁹ – az imához kapcsolódik.

⁵ Hetiszakasunk elején utalást találunk a három fajta hozzájárulásra (lásd Rási a 2Mózes 30:15-höz), csak úgy, mint a *Trumá* hetiszakas elején (lásd még korábról, *Trumá* 1. bekezdés). Kettő ezek közül összeírson keresztül történt, mindenki részéről fél-sékel hozzájárulással, egy sekellel a miskán talapzatának elkészítéséhez való hozzájárulásként, eggyel pedig a közösségi áldozatok megvásárlásáért, míg a harmadik mindenki részéről önkéntes ajándék volt, mindenkinek az egyéni bőkezűségének a függvényében. Ennek taglalása eddig a közösségi áldozatok vásárlásra irányuló éves hozzájárulással foglalkozott, de analógiaként, a talapzat elkészítéséhez igényelt fél-sékel, egyben a mi kontextusunkra is utal.

⁴ A deszkák és a függönyök az ember lélek ismerveit jelentik meg, ebből fakadóan azok tehát külsődlegesek a lélek esszenciájához, magjához viszonyítva, így az egyének közti különbségeknek a tárgyai. Lásd még korábról, *Trumá*, 8. és 10. bekezdések.

¹⁵ Lásd még korábról, *Trumá* 7-11. bekezdések.

¹⁶ Lásd *Sáaré tsvá* a *Sulchán áruch*, *Orách chájim* 694. fejezetéhez.

^u *Sulchán áruch*, *Orách chájim*, 92:10. Lásd *Likuté szichot*, 9. kötet, 292. és 345. oldalak, és az ott közölt hivatkozások.

¹⁷ *Bává bátrá* 10a. [Lásd *Igeret hákodes*, 8. és 12. fejezetek; *Likuté Torá*, *Távo* 43c. oldal.]

¹⁸ *Bráchet* 26b. oldal.

^v Lásd *Likuté szichot*, 1. kötet, *Noách* 5. bekezdés; és korábról *Tecáve* k lábjegyzet.

^w *Szifré* az 5Mózes 6:5-höz: „Szeresd az Örökkévaló Istenedet... teljes lelkeddel,” ...tehát akár lelked kitörésének pontjáig. Lásd még *Igeret hákodes*, 1. fejezet.

¹⁹ Lásd *Tánjá* 37. fejezet.

[Nincs még egy olyan előírás, amelyben a lélek életerejé olyan mértékben öltene testet mint a *cödáká* parancsolatában. Minden más parancsolatban, a lélek életerejének csak egy ismerve öltött testet, és csak is a parancsolat megcselekvésének az erejéig. Az adakozás esetében, amikor az em-

A cödáká az alázatos tűzzel adott adakozás

10. Csak úgy, ahogy a fél-sékel az érmének és a tűznek az egyvelegét szimbolizálja, így van ez a *cödákával* is.

A *cödáká* az a pénzünk, amit a szegényeknek adunk. A pénznek a megszerzése a tűz aspektusához hasonlítható, mind az ember egyéni erőfeszítésének az oldaláról, az iránt hogy azt megszerezze, vagy legalábbis azért, hogy annak segítségével hozzá juthasson az életében megjelenő szükségleteihez, vagy azért mert az ember teljesen elmerül annak megszerzéséért tanúsított hevében és buzgalmában.²⁰

Ezt a pénzt adja a szegénynek, akinek semmije sincs saját jogán, azaz mindenféle ok és ráció nélkül adja azt jótékonyágból,²¹ de csak és kizárólag a *kábálát ol* érzésének a keretén belül. (Ha ugyanis lenne bármilyen értelme vagy oka az adakozásnak, az elvesztené tisztán adakozó szándékú jellegét; valamint ez esetben az adomány elfogadójára sem lenne igaz, hogy „szegény, akinek semmije sincs”, ugyanis ez esetben már lenne valamilyen alapja azt igényelni).

ber keze gyümölcének munkájáról mond le a másik javára, lelke életerejének minden energiája és ereje azon munkájának a kivitelezésében ölt testet, amellyel a pénzt kereste. Ebből kifolyólag tehát amikor adományt ad, lélek életerejének egésze ebben vesz részt, ezzel válik eggyé. Sőt, még azon esetben is, amikor megélhetése nem ezen fáradozásán múlik, erőforrásait felhasználhatja a létszükségleteinek a megvásárlásához, stb, lelke életerejét táplálva. Anyagi erőforrásait adományra fordítva tehát, lelke életét ajánlja fel Istennek.

Ezek alapján már érthetővé válik, hogy mind az ima, mind a *cödáká*, magába foglalja az ember életének vagy lelkének egészét.]

A *cödáká* tehát, ebből fakadóan a „tűz érméjének” aspektusát jeleníti meg: saját tűzét (azaz lelkesedését, amely az adomány pénzében ölt testet) érmévé alakítja, a *kábálát ol* által megcselekedett tette.

Sőt, már magát a *kábálát olt* is életerő és érzés járja át, ugyanis a törvény előírja, hogy vigasztalnunk kell a szegényt^x – amihez értelemszerűen szükséges az emóció. Ez az érzés azonban nem valamiért cserébe jelenik meg, hanem egyedül az alázat és a *kábálát ol* aspektusából.

Ebben a megközelítésben szimbolizálja két féle módon is a *cödáká* a tűz érméjét.

(a) saját életerejét a *kábálát olnak* rendeli alá, és (b) magát a *kábálát olt* is érzélem járja át.

Mivel ezen ellentétes minőségeknek az egyesülését a *kábálát ol* és a lélek eszenciája idézi elő, mint az feljebb volt taglalva, az a „lélek megváltásaként” foghatni – „bűneidet szegényeken való könyörülés által váltsd meg”:²² minden vétek jóvátételét, beleértve ebbe az arany borjú vétkét is, amely analóg a tudás fájának

²⁰ Lásd *Jomá* 85b. [„Az ember nem tartja vissza magát, ahol pénze vagy tulajdona forog kockán, hanem aktívan védi meg azokat.” Lásd még Rási a *2Mózes* 22:1-hez.]

²¹ Lásd még *Likuté szichot*, 2. kötet, *Távo* 396. oldaltól.

^x Lásd *Bává bátrá* 9b; *Sulchán áruch*, *Jore déá* 249:3-4. Lásd még Jeruzsálemi Talmud, *Péá* 8:9., és Midrás *Vájikrá rábá* 34:1: „Az írás nem azt mondja, hogy „Boldog aki a szegényeknek ad;”, hanem „boldog az, ki ügyet vet a szegényre” (*Zsol-tárok* 41:2.).

²² [*Dániel* 4:24.] Lásd *Igeret hátsuvá* 3. fejezet; stb. Lásd még Midrás *Möchiltá* a *2Mózes* 21:30-hoz.

vétkével,²³ ami *Söchiná* visszahúzóását eredményezte.²⁴ A *cödáká* minden vétekre jóvátételként hat, egészen addig a pontig, hogy az illető újra megállhat királya előtt: „Én igazságban hadd látom színedet,²⁵ tehát a *Söchiná* evilági lakozá-

sát, amint írva van:^z „És készítsenek nekem szentélyt, hogy lakjam közepettük^{26a} – azaz Izrael minden egyes lelkében.

(5717–1957. *Skálim hetiszakasz szombatjának szichájából*)

²³ *Zohár* 1:52b. [Lásd még korábbról, *Terumá* 3. bekezdés.]

²⁴ Midrás *Brésit rábá* 19:7., a tudás fájának vétkét illetően [lásd még korábbról, *Trumá* g lábjegyzet];

egy analógiával, ez az arany borjú vétkére is vonatkozik.

²⁵ *Zsoltárok* 17:15.

^z *2Mózes* 25:8.

^{26a} Lásd még korábbról, *Bösálách* x lábjegyzet.

II.

Megtérés az ingadozásból

Meddig fogtok még két ág között ingadozni?

11. Mai *háftáránk* meséli el annak a történetét, hogy mit tett Élijáhu próféta, a káosz korszakában^{bb} – amelyet, mint minden más zavaros időben, a zavart elmék, és a tévképzetek okoztak. Élijáhu próféta egybe gyűjtötte Báál minden prófétáját az összes zsidóval egyetemben, és azt mondta nekik: „Meddig akartok még két ág között ingadozni?”^{bc}

Vajon miért azt kérdezte, hogy „Meddig akartok még két ág között ingadozni?” Egyszerűen csak annyit kellett volna mondjon: „Még meddig fogjátok Báált szolgálni? Itt az ideje, hogy befejezzétek Báál szolgálatát, és megvalljátok, hogy „az Örökkévaló az Isten!”

Fentiek megértéséhez először a bálványimádás és a „két ágon ugrálás” közti különbséget kell feltárnunk.

Hogyan lehetséges a bálványimádás?

12. Miként lehetséges, hogy egy zsidó bálványt imádjon? Hiszen a zsidók „hívők, hívők gyermekei,”^{bd} az eretnesség tehát elviekben képtelenség részükről.

Bálványimádás kezdete: Amikor**a közvetítőt önálló entitásnak nézzük**

Maimonidész a következőképpen vilá-

gítja meg, a bálványimádás kialakulásának a folyamatát:²⁵ az isteni jótékonyság áramlatát a csillagok és a bolygók (tehát a természet erői) közvetítik a fizikai világra. Voltak tehát olyanok, akik úgy gondolták, hogy dicsőíteniük kell a csillagokat és a bolygókat, azért hogy azok előnyökkel ruházzák fel őket ennek cserébe. Ennek érdekében pedig kedveskedni akartak nekik, és leborulnak előttük, s így kezdtek a bálványimádás útjára lépni.

A valóság ezzel szemben az, hogy azazal együtt, hogy az isteni energia valóban a „csillagokon és bolygókon” keresztül áramlik hozzánk, azonban emiatt még nem jár nekik a tiszteletadás, hiszen nem többek mint „fejsze a favágó kezében.”^{be} Vagyis nincs szabad akaratuk annak tekintetében, hogy mit áramoltassanak tovább az irányunkba.

A haszid filozófia ennek értelmében magyarázza a különbséget a szülők – akiket tisztelnünk kell, valamint a csillagok és bolygók közt, amelyeket pedig nem kell tisztelnünk, sőt valójában vétkeznek az aki mégis ezt teszi: a szülők szabad választással bírnak, tehát megérdemlik a hálát és a dicséretet, míg a csillagok és a bolygók olyanok mint a „fejsze a favágó kezében.”²⁶

^{bb} 1Királyok 18. fejezet.

^{cc} Uo. 21. vers.

^{dd} *Sábát* 97a; *Tánchumá*, *Smot*:23.

²⁵ *A bálványimádás szabályai*, 1. fejezet.

[A természet erőinek a megjelenő hatásait látva, az emberek azt gondolták, hogy ezen erők – „csillagok és bolygók” – erőt képviselnek. Kezdetben, az ilyenek nem tagadták meg Istent, de úgy érzez-

ték, hogy tisztelniük kell a természet törvényeit, és imádni azokat azon erőért, amit közvetítenek. Lásd még később, *Vájékhál* 5. bekezdés.]

²⁶ Lásd *Jesájá* 10:15. ezen metaforához. A „csillagok és bolygók”, tehát a természet erői csupán eszközök Isten kezében.

²⁶ Lásd *Májim rábim* 5717. [4. bekezdés; *Kuntresz máámárim*, 54. oldaltól.] Lásd még *Derech micvo-*

A csillagok és a bolygók dicsőítése, valamint az előttük való leborulás képezik a bálványimádás alapját, amely egyike a legsúlyosabb vétkeknek – ahogy azt a Talmud is mondja:²⁷ „A bálványimádás olyan súlyos vétek, hogy az, aki azt megtagadja, olybá vétetik, mintha az egész Tórárt ismerné el.”

A bálványimádás alapja a személyes anyagi érdek

Tévhitük következményeként tehát, a bálványimádók azon kívánalmuk miatt imádnak bálványt, hogy azok által személyes anyagi előnyökhöz juthassanak, más szóval egyéni nyereség céljából.

Ezek alapján már érthetővé válik, hogy miként fordulhat elő, hogy még a zsidók is, akik „hívók, hívók gyermekei” – Isten ments! – a bálványimádás vétkebe essenek. Nem a valódi meggyőződés miatt fognak bálványimádást elkövetni, hanem személyes előnyszerzés céljából.

(Amikor egy zsidó az Örökkévalót szolgálja, akkor azt nem csak azért teszi, hogy az Örökkévaló, őt személyes szükségleteiben támogassa, hanem mert teljes szívvel őszinte odaadással van elkötelezve, – „ellenszolgáltatás nélkül.”^{ff} Egy bálványimádó ezzel szemben, – tétessék

különbség! – kizárólag az előnyszerzés reményében teszi szolgálatát.)

Ez volt Báál imádata mögött meghúzódó ok is, ahogy írva van:²⁸ „De mióta megszűntünk füstölögtetni az ég királynőjének...hiányunk volt mindenben ...”

A bálványimádás és az „ingadozás”

13. A bálványimádás általában véve azon remélt előnyből fakad, amit annak megcselekvésével kívánnak kiváltani, de valójában ez is kétféle formában jelenhet meg:

- a) nyílt bálványimádás,
- b) „két ág közötti ingadozás”.

A nyílt bálványimádás az, amikor annak elkövetője őszintén hisz abban, hogy a bálványimádás előnyökkel fogja felruházni. Bár bálványimádását a személyes hasznosítás motiválja, de ezen motiváció legalább őszinte – őszinte hit abban, hogy a csillagokat és bolygókat szolgálva előnyökhöz juthat.

Az, aki két dolog közt ingadozik, kétségben él. Vannak, akik folyamatos kétségben élik életüket. Néha-néha ráébrednek, hogy a bálványimádás nélkülöz mindenféle valódi tartalmat.

Vagy az ingadozás egy másik formája a *situf* jelensége: amikor hisz Istenben, de a bálványimádást is elfogadja.^{gg}

techá, Milá kezdő szóval [3. fejezet 11. oldaltól].

[A szülők rendelkeznek szabad választással: szabad választásuk van, hogy megházasodjanak, gyerekeket nemzzenek, s hogy aztán gondoskodjanak róluk. Ebben a megközelítésben hozzájáruló partnereivé (*sutfim*) válnak Istennek a gyerekek teremtésében (*Kidusin* 30b.; *Nidá* 31a.). Éppen ezért, tiszteletet érdemelnek ki, amelyre a következő parancsolat kötelez: „Tiszteld apádat és anyádat.” A természet erői ezzel szemben teljesen

passzívak, feladatuk teljes mértékben [rajtuk kívülről] meghatározott, amelyre semmilyen ráhatásuk nincs (lásd Maimonidész, *A hit tizenhárom alapelve*, 5. alapelv). Mint hogy semmit sem tudnak önmaguktól megtenni, ennek megfelelően semmi sem képezi a birtokukat.]

²⁷ *Nödárim* 25a.

^{ff} *Az atyák bölcs tanításai* 1:3.

²⁸ *Jeremiás* 44:18.

^{gg} A *situf* egyéb erőknek az Istennel való társítá-

Akárhogy is, a bálványimádás akár a *situf* formájában, akár kétségek közt – vagy legyen akár csak szóbeli megnyilvánulás formájában, vagy csupán egy tett, aminek elkövetésével az illető nem áll semmiféle lelki szinkronban – olyan súlyos vétkeknek számít, hogy egy zsidónak inkább az életét kell áldoznia mintsem, hogy ilyen vétségbe essen, ahogy azt a *Tánjá* tanítja.²⁹

Az ingadozó nehezebben tér meg

14. A fentiek alapján meg fogjuk érteni, hogy az „ingadozás” sok szempontból még a nyílt bálványimádásnál is rosszabb.

Bár általában véve a nyílt bálványimádás a súlyosabb, ugyanis ebben az esetben a bálványimádó az állandó romlottság állapotában van, azzal hogy megtagadja Istent. A *tsuvá* szempontjából azonban, az, aki két álláspont között ingadozik, rosszabb. Ugyanis neki sokkal nehezebb a teljes és őszinte megbánás.

A beismerés őszintesége

Ezen elv két részletet von maga után:

a) Ha valaki őszintén hitt a bálványimádásban, akkor amikor ráébred arra, hogy „az Örökkévaló, Isten”, és máig

szörnyű tévedésben élte az életét, érzékelni fogja vétkének súlyát, és így őszinte *tsuvát* fog tenni, úgy „hogy megtérjen és meggyógyuljon.”^{hh}

Az viszont, aki a két dolog közt ingadozik, egyben Istenben is hisz, így nem fogja kellő mélységében érzékelni vétkének súlyát. Az ilyen azt gondolja majd magában: „Mi olyan szörnyű az én vétkeemben? Hiszen már az elejétől kezdve, még ha csak egy külsődleges szinten is, csupán a kétségek miatt követtem el bálványimádást. Valójában azonban, mindig is hívő voltam, mint minden más zsidó is, stb.” Az ő megbánása ebből fakadóan tehát nem lesz sem őszinte, sem teljes.³⁰

A bálványimádó legalább komolyan veszi a spiritualitás ügyét

b) Az, aki a tiszta bálványimádásban hisz, tehát a *situf* jelensége nélkül, mindent egybevetve romlott. Téveszmében él, s azt gondolja – Isten ments! –, hogy Báál az Isten. Mindazon által, annak dacára, hogy jelen pillanatban elszakadt az igaz Istentől, lehetséges, a spiritualitás ügye mégis csak megérinti. Ezzel szemben az, aki ingadozik, azt demonstrálja, hogy olyan mélyen romlott, hogy nem csak,

sát jelenti. Ez nem Isten megtagadása, akit ekkor még mindig az „istenek Istenének” ismernek el, hanem az abban való hit, hogy léteznek Istentől függetlenül létező, szabad akaratú bíró erők (*Mónáhot* 110a; lásd még *Tánjá* 22. fejezet vége és 24. fejezet; *Igeret hákodes* 25. fejezet). Egy zsidó részéről a *situf* társításában való hit, annyit tesz, mint Isten egységének az alapelvét megtagadnia, így a nyílt bálványimádással egyenértékű: „Bárki aki Istent valami mással társítja, ki fog írtatni a világból, amint írva van (2Mózes 22:19.), „kivéve

az Örökkévalónak egyedül.” *Szánhedrin* 63a. Lásd *Báti lögáni* 5713, 3. bekezdés; *Májim rábim* 5717, 3. bekezdés; és ott a lapszéli jegyzetek.

²⁹ *Tánjá* 19. fejezet.

^{hh} *Jesájá* 6:10.

³⁰ Lásd *Tálmidé rábénu Joná a Bráchothoz* [1b. oldal, *vöhá döámrinán* kezdő szavakkal; idézi a *Sulchán áruch*] *Orách chájim*, 603. fejezet [lásd különösen az Álter Rebbe *Sulchán áruchja*]; *Kuntresz umáján* 14:2.

³¹ *Jeremiás* 2:13.

hogy érdektelen az igaz Istenben, de általában véve is érzéketlen a spirituális értékekre. Ez már abból a tényből is világosan látszik, hogy annak dacára, hogy tudja, „az Örökkévaló, az Isten”, kész arra, hogy anyagi előnyszerzés érdekében, leváltsa – Isten ments! – az Örökkévalót. Kész arra, hogy lecserelje „az élő vizek forrását”, „a törött kutak fúrására.”³¹

Az a bálványimádó, aki azonban törődik a spirituális értékekkel, abban a pillanatban, hogy ráismer tévedésére, megbánást fog tanúsítani. Az ingadozó ezzel szemben, mivel csak az anyagi előnyszerzésben érdekelt, még amikor rá is ébred a valóságra, arra hogy minden jó kizárólag az Örökkévalótól jön, nos, ő még ekkor sem őszintén és igaz módon fog megtérni Istenhez, hanem kizárólag a személyes nyereség érdekében.

Az ingadozó igazi veszélye: a közösség spirituális megfertőzése

15. Minden eddig elmondott, magára a vétkező személyére vonatkozik. Van azonban még egy aspektus, amelyben az ingadozó sokkal rosszabb, mint a bálványimádó, nevezetesen a másokra gyakorolt hatásának viszonylatában.

Amikor valaki nyíltan bálványt imád, azt egyetlen zsidó sem fogja eltanulni tőle. Látva ugyanis, hogy eretnek, senki sem akar társulni vele. Ezzel szemben az, aki két vélemény közt ingadozik, mivel egyidejűleg Istenben is hisz, másokat is

a vétkezésre fog készíteni, és az, „aki sokakat készítet vétkezésre”, mind közül a legrosszabb vétkes.ⁱⁱ

A ma ingadozója, átmenetileg eladja lelkét a korszellem hívására

16. A Talmud³² mondja, hogy a bálványimádásra hajló rossz ösztön mára kiirtatott. Az ingadozó aspektusa azonban a mai napig létezik, sőt, még erősebben, mint a bálványimádásra hajló rossz ösztön – még ha csak áttételesen, sőt az áttét áttételességén keresztül is.

Vannak olyanok, akik ideiglenesen elhagyják a Tórának és a micváknak némi elemeit, olyan materiális dolgok által hajtva, mint a bevétel, vélt tisztelet, vagy a közvélemény. Az ilyen ember, az Örökkévalóval együtt polcra teszik a *Sulchán áruchot* egy néhány napra vagy hétre, hogy senki ne vádolhassa azal, hogy nem eléggé gyakorlatias, vagy hogy nem a korszellemnek megfelelően él, vagy hogy ne hogy azt mondják neki, hogy „különösen itt, Amerikában fel kell adni valamennyit a régi módiból, s a modern élet stílust követni...”

Az ilyen, ha csak ideiglenesen is, de az Örökkévalót és saját lelkét is eladja átmenetileg, csak hogy ne mondhassák rá hogy gyakorlatiatlan, vagy annak érdekében, hogy ezzel több látszólagos tisztelethez vagy pénzhez juthasson. (Valójában a többlet pénzt, amit nyerni remél ezáltal végül orvosi kezelésekre és hasonlókra

ⁱⁱ Lásd *Midrások a 4Mózes 25:17*-hez, és *Szifré* (és *Rási*) az *5Mózes 23:9*-hez: „A másikat vétkezésre készíteni rosszabb, mint megölni őt...”; lásd még korábbi, *Smot 2. lábjegyzet*. Lásd még *Az atyák*

bölcs tanításai 5:18. és *Jomá 87b*: „Annak, aki sokakat készítet vétkezésre, nem szabadna megadni a megbánás lehetőségét.”

³² *Jomá 69b*. Lásd ott *Chidusé ágádót*.

kell majd, hogy költse.^{jj} Mivel ezen pénzt az Isteni akarattal ellentétes módon szerezte, azt nem kívánatos dolgokra kell majd elköltenie, ugyanis az híján van az „Áldjon meg téged az Örökkévaló és őrizzen meg téged^{kk} – minden bajtól^{ll} minőségének.)

Az ingadozás veszélyei

Tisztában kell lennünk azzal, hogy az ingadozónak ezen attitűdje sok szempontból még a bálványimádásnál is rosszabb, a fent említett okok folytán:

a) Ebben az esetben nehezebb az őszinte megbánás, hiszen nem érzi vétkének valódi súlyát. Meg fogja magát győzni arról, hogy vétke valójában nem is olyan nagyon komoly; összeségében mégis csak hagyományörző zsidó – akkor meg mire fel ez a nagy dráma néhány apró részlet ideiglenes elhagyásáért, a megélhetés, vagy hasonlók érdekében?

b) Romlott. Kész arra, hogy az örök spirituális értékeket mulandó materiálisra cserélje. Az eljövendő világ örökkévalóságát cseréli el pénzre és tiszteletre.

c) Félrevezet másokat. Ha publikusan nyilvánulna meg eretnekként, számkivetett lenne, és megvetéssel utasítanak vissza. Ha azonban aspektusának azt a

részét, amely a Tórával ellentétes elrejt, és azt hirdeti, hogy az út ideiglenes elhagyása nem is olyan nagy baj – sőt még az Írást vagy bölcseink mondását is idézi csak hogy tetteit alátámassza – nos, az ilyen másokat is vétkezésre késztet.

Minden zsidó felelős a másikért

17. Erre mondja tehát a *háftará*, hogy a legfőbb vád az, hogy „meddig akartok még két ág között ingadozni”. Ez ugyanis még magánál a bálványimádásnál is rosszabb.

Abban az időben Izrael egésze megbánást tanúsított, és mondta, hogy „Az Örökkévaló, ő Isten! Az Örökkévaló, ő Isten!”^{mmm} Ezen kétszeres kinyilatkoztatás még a Tóra adásánál is nagyobb volt, hiszen akkor csak egyetlen kinyilatkoztatás volt, még pedig az, hogy „Én vagyok az Örökkévaló, a te Istened.”³³ Miként számos forrás taglalja, hogy a *tsuvá* által, olyan magas spirituális szintre emelkedhetünk, ami még a vétek előtti spirituális szintünket is felülmúlja – és ezt szimbolizálja a „kétszeres segítség.”^{nmm}

A kettős kinyilatkoztatás az Örökkévalóé, az Isten, pedig nem csak számszerűen kétszeres; hanem minőségben is. A második felkiáltás összehasonlíthatatlanul magasabb szinten áll, mint az első.

^{jj} Lásd még Midrás *Bámidbár rábá* 9:13.; Midrás *Sir hásirim rábá* 6:11.; és *Zohár* 2:65a: „Ha a parancsolatokat gúnyoltad ki... »a jótékonyosság zárt ajtaja nyílik ki az orvos előtt.«” A tiltott módon szerzett vagyon, akár a Tóra és a *micvák* áthágásával akár annak mellőzése által, nem válik az ember hasznára, végül nem kívánatos dolgokra kell azt elköltenie.

^{kk} *4Mózes* 6:24.

^{ll} Lásd Rási a vershez: „Áldjon meg” – vagyonod

növekedésnek indul; „és vigyázzon rád” – hogy egy rabló se jöjjön elvenni azt ami a tiéd... Az áldott Örökkévaló nem csak odaadja az áldást, hanem meg is őrzi azt neked.

^{mmm} *1Királyok* 18:39.

³³ [*2Mózes* 20:2.] Lásd Rási a *Birák* 5:3-hoz, egy *Midrást* idézve, amely megkülönbözteti egymástól „az Örökkévaló Istened” egyszери, és „az Örökkévaló, ő az Isten” kétszeri említését. A haszid filozófia magyarázza, hogy a *Szinájon* Izrael az igaz

Mindez napjainkra vonatkozólag is megőrzi érvényességét: mindazok, akik két nézet közt ingadoznak *tsuvát* kell, hogy tegyenek, és azt, annak a „kétszeres megváltás” módján.

A zsidók felelősséggel tartoznak (*áréivim*) egymásért,³⁴ s keverednek is (*möürávim*) egymással.^{oo} Így tehát az általuk megcselekedett *tsuvá* által elő idézett isteni fény azon társaikat is világossággal

járja majd át, akiket – Isten óvjon tőle! – korábbi tetteikkel vétkezésre készítettek.

Ezt az Örökkévaló fogja garantálni az ő irgalmában és könyörületében, olyannyira, hogy mind a „félre vezető”, mind a „félre vezetettek” megbánást fognak tanúsítani a „kétszeres megváltás” módján, együtt kinyilvánítva, hogy „Az Örökkévaló, az Isten! Az Örökkévaló, az Isten!”

(5717–1957. *Tiszá hetiszakasz szombatjának szichájából*)

emberek (*cádikok*) szintjén állt, míg a *Kármelen*, *Élijáhuval* a *báálé tsuvá* szintjén, azaz egy még magasabb szinten.

Lásd *Likuté Torá*, *Sábát suvá* 65 c. oldal; *Derech micvotéhá*, *Viduj utsuvá* kezdő szavakkal, 2. fejezettől.

^{oo} A *tsuvá* nem csak a [spirituális] javítás és tisztítás folyamatait fedi le, hanem bizony az az embert egy még a vétke előttinél is magasabb spirituális szintre hivatott emelni, amint azt a mondás is őrzi: „ott, ahol a vezeklő *báál tsuvá*, áll, még a *cádik* sem képes megállni” (*Brácho*t 34b.) – ami azt jelenti, hogy a vezeklő által elért spirituális szint,

még annál is magasabban van, mint aki még sosem vétkezett (Maimonidész, *A megtérés szabályai* 7:4.). Lásd még korábról, *Bo* 9. lábjegyzet.

³⁴ *Szánhedrin* 27b.; *Sávuot* 39a.

^{oo} Az *árévim* kifejezése a *möürávim*éra utal: ezek ugyanis egymással összefonódva léteznek, közösen egy egységes struktúrát képezve – „egy test és egy lélek” (lásd feljebb r lábjegyzet) – így felelősek egymásért. Lásd Mojse Kordovero rabbi, *Tomer Dvorá* 1:4.; a Mágid *Likuté ámárimja*, 177. fejezet (*Or Torá* 248. fejezet); és a *Cemách cedek Or háTorája* – *Brésit* 7. kötet, 1962. oldal.

TARTALOMJEGYZÉK

Ki tiszá

Tsuvá magunkért – egymásért

I. Fél sékel: „tüzes érme” – lelkesedés és alázat	3
II. Megtérés az ingadozásból	12

Kiadványunk próbakiadás.
Amennyiben megjegyzésük, javaslatuk van,
az alábbi elérhetőségeken várjuk azokat:
Telefon: +36 1 268 0183
E-mail: *szichot@zsido.com*

